

Nederlandse Mededingingsautoriteit
p/a EK-consultation@nmanet.nl
t.a.v. de heer A.W. van der Meulen
Postbus 16326
2500 BH Den Haag

GasTerra B.V.
Postbus 477
9700 AL Groningen
Rozenburglaan 11
T 050 364 86 48
F 050 364 86 00
E communicatie@gasterra.nl
BTW NL814409325B01
Handelsregister Groningen
02089290
www.gasterra.nl

Datum
14 januari 2010
Ons kenmerk
ST 10.0000

Doorkiesnummer
(050) 364 86 16
Uw kenmerk

Onderwerp

Zienswijze GasTerra op codewijzigingsvoorstellen inzake het wetsvoorstel versterking gasmarkt

VRIJ TOEGANKELIJK

Geachte Raad,

Per 1 december 2009 heeft de Nederlandse Mededingingsautoriteit (hierna: de Raad) bovenvermelde codewijzigingsvoorstellen (zaaknummer: 102.669) ter inzage gelegd en heeft u marktpartijen de gelegenheid gegeven hun zienswijze daarop schriftelijk tot en met 19 januari 2010 in te dienen. Graag maken wij van deze gelegenheid gebruik.

Aan het opstellen van dit voorstel door de gezamenlijke netbeheerders (hierna: de GN) is een uitgebreid en grondig voorbereidingsproces vooraf gegaan. Wij willen hierbij richting de GN onze waardering daarvoor uitspreken en verwachten dat daardoor de codificering soepeler zal verlopen dan zonder deze voorbereiding.

Onderstaand gaan wij in op zowel het voorstel GEN 2009-303 (dat ter visie is gelegd) als het later door de GN ingediende voorstel GEN 2009-066.

Inleiding

Wij willen graag benadrukken dat de voorgestelde wijziging een ingrijpende is.

In de huidige methodiek van balanceren spelen op het fysieke niveau met name GTS, NAM en GasTerra een belangrijke rol met behulp van specifieke regelingen. Daarnaast hebben de shippers een eigen verantwoordelijkheid, namelijk dat zij binnen zekere toleranties hun portfolio in balans moeten houden en anders een boete moeten betalen aan GTS.

Dit zal worden gewijzigd in een systeem waarbij alle marktpartijen, die programmaverantwoordelijkheid wensen te dragen, gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de fysieke naleving van op voorhand door hen ingediende programma's. Indien zij dat niet doen zullen de programmaverantwoordelijken de optredende onbalans moeten afrekenen tegen marktgeoriënteerde gasprijzen. Eindverantwoordelijke voor het handhaven van de fysieke balans in het systeem is en blijft, gelet op artikel 10a lid 1 sub b van de Gaswet, de landelijk netbeheerder GTS, die in extreme situaties noodmaatregelen mag treffen.

Deze nieuwe systematiek zal wettelijk worden voorgeschreven. Zoals gezegd is de wijziging ingrijpend en moeten er voor invoering vele zaken geregeld en zekergesteld worden. Niet alleen op administratief gebied maar ook op fysiek gebied. Wij adviseren dan ook een zorg-

vuldige en gecontroleerde invoering van het nieuwe systeem voor te schrijven ten einde de leveringszekerheid niet in gevaar te brengen. In het onderstaande komen wij daarop terug.

1. Transportvoorwaarden Gas - LNB

1.1 Uitoefenen programmaverantwoordelijkheid

Een nieuw begrip is "programmaverantwoordelijkheid" (hierna: PV). De basis daarvoor is gelegd in de Gaswet. Over het uitoefenen van de PV in de diverse in de praktijk te onderscheiden situaties is uitgebreid gediscussieerd. Het resultaat is opgenomen in artikel 3.5. Wij kunnen daar mee instemmen

1.2 On-line stuurinformatie

Een zeer belangrijk element in het nieuwe regime is het kunnen beschikken over "near real time allocaties", oftewel over "on-line stuurinformatie".

In het verleden is veel gesproken over het "stuursignaal". Daarbij werd het bereik van dat begrip ingeperkt, zodat het alleen betrekking had op binnenlandse exitpunten. In het kader van het nieuwe balanceringsregime heeft de on-line stuurinformatie noodzakelijkerwijze betrekking op alle meetpunten (zowel exit als entry en TTF).

Het belang van tijdige en voldoende nauwkeurige stuurinformatie per meetpunt (welke wordt omgerekend tot het Portfolio Onbalanssignaal POS) kan niet genoeg benadrukt worden. In dat verband willen wij de volgende voorstellen doen.

- De landelijk netbeheerder GTS wordt verplicht toe te zien op de kwaliteit van het stuursignaal door middel van een systeem van bewaking, rapportage en kwaliteitsborging. Maat voor de kwaliteit is daarbij het verschil tussen de near real time allocaties en de maandelijkse allocaties achteraf, kortom de omvang van de "settlement" per meetpunt. In eerste instantie kan volstaan worden met bewaken, rapporteren en het waar nodig nemen van verbeteracties. Na verloop van tijd (bijvoorbeeld 1 jaar) zou echter een norm gesteld moeten worden voor het maximaal acceptabele verschil (bijv. 2%). Structurele afwijkingen van de norm moeten worden gerapporteerd, waarna actie moet worden ondernomen om de mate van afwijkingen in te perken.
- Achteraf gevonden fouten - van welke aard dan ook – moeten evenwel niet in de onbalansverrekeningen betrokken worden, maar moeten uitsluitend in de maandallocaties achteraf gecorrigeerd worden (en komen zodoende tot uiting in de omvang van de settlement).

1.3 De demping

Als gevolg van de leidingbuffer bestaat er van nature een zeker verschil tussen de momentane gasflows aan exitzijde en die aan entryzijde van het landelijk transportnet. Dat verschil staat bekend als de "demping". Dit is een nuttig effect voor GTS, die daardoor zijn compressoren efficiënter kan bedienen. De GN hebben daarom de opname van demping in de programma's in zekere mate verplicht gesteld (artikel 4.1.1.2).

Voor de programmaverantwoordelijken (hierna: PV'n) vertegenwoordigt het mogen toepassen van demping een zekere commerciële waarde. Immers kan een invoedende partij bij een geprofileerde verkoop van gas in zekere mate vlakker invoeden, hetgeen minder productiecapaciteit vergt. Andersom kan een onttrekkende partij zijn piekvraag afdekken met een wat lagere piekinkoop. Kortom, zowel voor invoeders als voor onttrekkers zit er een commercieel positieve kant aan het mogen toepassen van demping.

Onderwerp: **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**

Nu is het helaas zo dat de GN ervoor hebben gekozen dat de demping alleen mag (en soms moet) worden toegepast in de exitprogramma's en niet in de entry-programma's. Wij hebben in het voortraject enige malen gepleit voor een meer evenwichtige benadering, namelijk toepassing van de demping voor 50% in de entryprogramma's en voor 50% in de exitprogramma's. Voor dit pleidooi hebben wij geen gehoor gevonden.

De door de GN voorgestelde wijze van verdelen van de demping is echter onredelijk en discriminatoir. Wij vinden het belangrijk dat deze gewijzigd wordt in bovenbedoelde zin en pleiten daar nadrukkelijk voor, mede om procedures hierover te voorkomen. Een belangrijk argument daarvoor is dat de Gaswet voor invoeders en onttrekkers volkomen "symmetrisch" is opgesteld, waarbij beide typen partijen separaat een programma moeten indienen (namelijk een entryprogramma resp. een exitprogramma).

Het ligt dan ook in de rede om het voordeel van de demping gelijkelijk over de twee types programma's te verdelen.

1.4 (Her)nominatietijden

Het is van belang voor het handhaven van zijn portfoliobalans dat een PV zo snel mogelijk kan reageren op wijzigende omstandigheden. Daarom moeten de "leadtimes" voor hernominaties op ieder punt zo kort mogelijk zijn.

In artikel 4.2.2.3 wordt geregeld dat de leadtimes ofwel 30 minuten ofwel 2 uur zullen zijn. GasTerra is van mening dat op ieder punt (dus ook de grenspunten) gestreefd moet worden naar zo kort mogelijke leadtimes.

- Vooralsnog zou de standaard gesteld moeten worden op 30 minuten.
- Dit betekent dat GTS aangespoord moet worden om op grenspunten in overleg met de NNO de thans gebruikelijke waarde van 2 uur zoveel mogelijk te verkorten.
- Voor de andere entry/exitpunten moet de leadtime gesteld worden op 30 minuten.
- Wij kunnen ons zelfs voorstellen dat de leadtime na verloop van tijd op 15 minuten gesteld kan en moet worden. De noodzaak daartoe zal blijken uit een evaluatie van de stabiliteit van het nieuwe balanceringsregime.

1.5 Noodmaatregelen

In artikel 4.1.4.1b (voorstel GEN 2009-066) wordt voorgesteld de noodmaatregelen af te rekenen tegen de gewogen gemiddelde prijs van de vlak voordien afgeroepen biedladder biedingen. Deze gewogen gemiddelde prijs is lager dan de marginale biedladder prijs op dat moment, waardoor de betaling voor noodmaatregelen lager is dan voor biedladdermiddelen.

- Onze algemene gedachte is dat het inroepen van noodmaatregelen een uitzondering moet zijn en geen regel. Op zich kunnen wij daarom instemmen met deze verrekenmethode omdat daardoor partijen gestimuleerd zullen worden hun middelen op de biedladder te plaatsen en niet achter te houden in de hoop op hogere "noodprijzen".
- Wel menen wij dat bepaald moet worden dat de inzet van eventuele resterende middelen op de biedladder, die vlak voor het inroepen van de noodmaatregelen nog niet ingeroepen waren en vervolgens wel nodig blijken te zijn tijdens de noodsituatie, afgerekend moeten worden tegen de aangeboden biedladderprijs.
- Ook moet bepaald worden dat start en einde van een noodsituatie door de landelijk netbeheerder meteen met de markt wordt gecommuniceerd.
- Ook moet bepaald worden dat, indien voor het noodmiddel geen entry- cq. exitcapaciteit was geboekt, de landelijk netbeheerder bij het inroepen daarvan geen kosten & boetes daarvoor in rekening brengt.

1.6 Assistentiegas

In de artikelen 4.1.4.2a en 4.1.4.3a wordt de reset en de verrekening van assistentiegas geregeld in geval de biedladder wordt afgeroepen. Sommige partijen menen dat PV'n die aan de "goede kant van de lijn zitten" niet gereset zouden moeten worden.

Wij ondersteunen evenwel het voorstel van de GN om in geval van afroep wel te resetten.

Daarvoor hebben wij de volgende argumenten:

- De mogelijkheden tot "gaming" worden verkleind.
- Ook partijen die een balansmiddel hebben maar dat niet op de biedladder willen zetten (omdat ze het niet voldoende lang vooruit kunnen of willen garanderen of te lange lead-times hebben) en ook niet kunnen of willen handelen op de WDM (omdat ze geen handelaar zijn) kunnen dit middel te gelde maken tegen de gunstige biedladderprijzen door "aan de goede kant te gaan zitten". Wij menen dat dit de participatie aan het handhaven van de systeembalans vergroot en daarom gunstig is.

1.7 Prikkelcomponent en prijsregulering

Wij menen dat het niet de taak is van de landelijk netbeheerder om de marktprijzen te beïnvloeden en daarom zijn wij geen voorstander van toepassing van een prikkelcomponent (artikel 4.1.5.1).

Indien de Raad dit voorstel toch overneemt zou tevens bepaald moeten worden dat voor het gebruik van een prikkelcomponent afwijkend van 1 door de netbeheerder vooraf toestemming moet worden gevraagd van de Raad.

Eveneens zijn wij geen voorstander van het introduceren van biedladderprijsregulering voor gereserveerde biedladdermiddelen door de landelijk netbeheerder (artikel 4.1.3.5). Naar onze mening moet de vergoeding voor de reservering van biedladdermiddelen bepaald worden door de waarde van die reservering, terwijl eventuele beperkingen (opwaarts of neerwaarts) van biedladderbiedingen voor die middelen niet opgelegd moeten worden teneinde verstoring van de marktwerking te voorkomen.

1.8 Wel shorthaul

De GN hebben eerder voorgesteld de duur van shorthaul (artikel 2.1.6) te verlengen tot 10 jaar en hebben daarna voorgesteld deze dienst helemaal te schrappen. Wij hebben in de betreffende procedures aangegeven daar tegenstander van te zijn en vooralsnog zijn deze voorstellen van de GN niet overgenomen.

In het voorliggende wijzigingsvoorstel is echter het hoofdstuk shorthaul tekstueel blanco en dat is niet juist. Wij menen dat een van de redenen dat de dienst shorthaul weinig gecontracteerd wordt ligt in het feit dat daaraan een onrealistisch strenge balanseis wordt verbonden.

Wij stellen daarom voor het balansregiem ook van toepassing te verklaren voor een shorthaulportfolio. Dat kan dan een aparte portfolio zijn, waarin door middel van handel op het virtuele punt eventuele onbalans wordt opgeheven.

1.9 Verschil tussen fysieke en administratieve balans

Er is in het nieuwe systeem een zekere ontkoppeling tussen de fysieke werkelijkheid en de administratieve werkelijkheid.

Onderwerp: **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**

De administratieve werkelijkheid (voor de PV-ers) wordt weergegeven door de POS-sen en het SBS. Het POS van een PV-er wordt bepaald door de allocaties aan die PV-er. Het SBS is de rekenkundige som van de POS-sen en is dus ook gebaseerd op de allocaties.

De fysieke werkelijkheid (voor GTS) kan daarvan afwijken. In de eerste plaats omdat de allocaties niet identiek hoeven te zijn aan de metingen van de entry- en exitgasflows en in de tweede plaats omdat de metingen niet 100% correct hoeven te zijn.

Hierdoor kan – ook als het SBS precies op nul staat – de druk in het systeem hoger of lager zijn dan wenselijk bij een evenwichtsituatie. Daarvoor zijn meerdere mogelijke oorzaken. We noemen: meetfouten, ongemeten gasafnames, afwijking tussen allocatie en meting in geval van een OBA en afwijkingen tussen allocatie en meting in geval van pieklevering.

In de nieuwe situatie is niet transparant waar het gas dat verantwoordelijk is voor het verschil tussen de fysieke en de administratieve werkelijk vandaan komt, resp. naar toe gaat.

Wij stellen daarom voor te bepalen dat de landelijk netbeheerder regelmatig (bijv. op maandbasis) de gasbalans over het hele systeem publiceert en significante / structurele afwijkingen buiten te stellen normen o.b.v. acceptabele meetfouten verklaart en acties onderneemt om die te herstellen.

2. Allocatievoorwaarden Gas

Balansrelatie

In artikel 4a.2.5 wordt de "balancerende handelsrelatie" op het virtuele punt geïntroduceerd. Dit is een vorm van een allocatiereguleerregel waardoor een balansleverende PV-er gas kan leveren aan een balansontvangende PV-er.

Dit is een goede en aantrekkelijke mogelijkheid voor marktpartijen om handelstransacties op te baseren. Niet alleen is het administratief eenvoudig, ook de vermelde varianten maken vele typen levering mogelijk en is dan ook handelsbevorderend.

- Wij denken dat in de praktijk er behoefte zal ontstaan aan andere varianten dan nu in artikel 4a.2.5 zijn opgenomen. In de GEN vergadering over voorstel GEN 2009-066 is daarom aan de orde gesteld dat de redactie van dit artikel gewijzigd zal worden zodanig dat dat mogelijk is indien marktpartijen dat wensen en de landelijk netbeheerder daarmee instemt. De nu opgenomen varianten vormen dan een serie voorbeelden die in ieder geval mogelijk zullen zijn. GTS heeft hier mee ingestemd, zodat de redactie van dit artikel in die zin gewijzigd kan worden.
- De term "balancerende handelsrelatie" is om meerdere redenen niet geheel correct. Een betere term is "balansrelatie". In de genoemde GEN vergadering is dit aan de orde gesteld en GTS heeft toegezegd dit te willen wijzigen, zodat de redactie van dit artikel in die zin gewijzigd kan worden.

3. Invoering van het wijzigingsvoorstel

Zoals eerder gezegd zijn de wijzigingen ingrijpend en daarom moet de invoering zorgvuldig plaatsvinden. Het ligt op dit moment in de bedoeling dat het nieuwe balanceringsregime start per 1 april 2011, waarbij het testen van ICT systemen reeds per 1 oktober 2010 begint.

Wij menen dat uit - een oogpunt van leveringszekerheid en om administratieve chaos te voorkomen - door de landelijk netbeheerder vóór de start van het nieuwe systeem zekerge-

Datum: 14 januari 2010

Ons kenmerk: ST 10.0000

Onderwerp: **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**

steld moet worden dat voldoende partijen in staat zijn gezamenlijk het net te balanceren. Dat wil zeggen niet alleen administratief maar ook fysiek.

- Wij stellen daarom voor te bepalen dat voor de start van het nieuwe systeem naast administratieve testen ook fysieke testen worden uitgevoerd door partijen om aan te tonen dat het nieuwe systeem daadwerkelijk functioneert.
Daartoe zou een periode van één of enkele dagen moeten worden aangewezen waarbij het bestaande balanceringsregime voor de deelnemende partijen buiten werking wordt gesteld en waarin fysiek gebalanceerd wordt volgens de nieuwe regels zonder risico op grote onkosten.
- Op grond daarvan neemt de landelijk netbeheerder op enig moment het besluit dat het verantwoord is te starten met het nieuwe systeem en de datum waarop dat zal gebeuren.

Met vriendelijke groet,

A.J.Algra
(Manager transport)